

1024.

Na osnovu člana 112 stav 2 Zakona o bezbjednosti hrane ("Službeni list CG", broj 57/15), a u vezi sa članom 10 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja ("Službeni list CG", br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, uz saglasnost Ministarstva zdravlja, donijelo je

PROGRAM MONITORINGA REZIDUA PESTICIDA U HRANI BILJNOG I ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA ZA 2021. GODINU*

Programom monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla (u daljem tekstu: Program) određuju se uslovi i način sprovođenja monitoringa (vršioc monitoringa, prioriteta uzimanja uzoraka, broj uzoraka i laboratorijska ispitivanja), metode kontrole, uslovi, način i metode uzimanja i čuvanja uzoraka, vođenje evidencije o uzorcima i metode laboratorijskih ispitivanja radi praćenja nivoa rezidua pesticida.

Program se sprovodi u cilju procjene ugroženosti zdravlja stanovništva i primjene propisa, a u skladu sa propisanim nivoima rezidua pesticida utvrđenih Pravilnikom o maksimalnom nivou rezidua sredstava za zaštitu bilja na ili u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje („Službeni list CG“, br. 21/15, 44/15, 34/19, 82/20 i 92/20).

Uzorci hrane za odojčad i malu djecu ocjenjuju se na proizvodima koji su spremni za upotrebu ili su pripremljeni prema uputstvima proizvođača, uzimajući u obzir maksimalne nivoe ostataka utvrđene Uredba o supstancama koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe ("Službenom listu CG", br. 80/16 i 37/18). Ako se takva hrana može konzumirati kao gotovi proizvod i kao proizvod za pripremu, dostavljaju se rezultati za gotovi proizvod.

Uzorci prema vrsti, broju i porijeklu dati su u Tabeli 1 ovog programa

Aktivne supstance koje će se ispitivati date su u Tabelama 2 i 3 ovog programa.

Broj i vrsta uzoraka određen je na osnovu rezultata Programa monitoringa objavljenih u periodu od 2009. do 2020. godine, a u cilju sagledavanja izloženosti potrošača pesticidima, kao i praćenje načina primjene pesticida.

Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka, a u skladu sa Pravilnikom o metodama uzorkovanja za utvrđivanje rezidua sredstava za zaštitu bilja („Službeni list CG“, broj 48/14), kako slijedi:

Sistem rangiranja rizika	
Monitoring	Vrsta monitoringa
<u>Nizak nivo rizika</u> - ne postoji dokaz o prekoračenom MRL/Maximum Residue Levels ili neodobrenim pesticidima na/u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještanja RASFF's, ili drugi podaci monitoringa drugih država); - nizak broj očekivanih rezidua pesticida na i u hrani; - hrana je manjim dijelom zastupljena u ishrani ljudi.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti MRL i obezbjeđenja potrebnih informacija.
<u>Srednji nivo rizika</u> - postoji dokaz o prekoračenom MRL ili neodobrenim pesticidima na/u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještanja - RASFF's, ili drugi podaci monitoringa drugih država); - očekivana pojava rezidua na i u hrani; - hrana je većim dijelom zastupljena u ishrani ljudi; - narastajući priliv i promovisanje hrane iz novih izvora.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti MRL i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenje prethodnih rezultata.
<u>Visok nivo rizika</u> - skoriji dokaz o prekoračenom MRL ili ne-odobrenim pesticidima na i u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještanja - RASFF's, ili drugi podaci monitoringa drugih država); - dokaz da unos može preći akutnu referentnu dozu/Acute Reference Dose; - očekivane rezidue na i u hrani koja je od izuzetnog značaja za neku potrošačku grupu.	Godišnji monitoring hrane koja je značajna u ishrani ljudi i/ili ciljani monitoring za identifikovane probleme.

Parametri uzeti u obzir prilikom izrade programa su:

- broj stanovnika;
- statistički podaci o potrošnji hrane (zastupljenosti u ishrani);
- podaci o domaćoj proizvodnji i uvozu hrane;
- podaci o nivou rezidua iz prethodnih godina;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- registrovana sredstva za zaštitu bilja;
- broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja hrane.

Ispitivanje uzoraka vrše ovlašćene laboratorije u skladu sa Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja i Zakonom o bezbjednosti hrane.

Ovlašćene laboratorije, izvještaj o ispitivanju sa rezultatima ispitivanja dostavljaju inspektorima koji su uzeli uzorak i organu uprave nadležnom za bezbjednost hrane i sredstva za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Uprava).

Izvještaji o ispitivanju, osim rezultata prema vrsti hrane, aktivnim supstancama, treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim ispitivanjima sa instrumentalnim tehnikama i analitičkim metodama koje su korišćene u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta (*Guidance concerning "Method Validation and Quality Control Procedures for Pesticide Residue Analysis in food and feed"* Document No. SANCO/12571/2013), broj i tip odstupanja.

Ovlašćene laboratorije dostavljaju Upravi i tromjesečne izvještaje o izvršenim ispitivanjima.

- Godišnji izvještaj o sprovođenju programa koji sačinjava Uprava sadrži podatke o:
- analitičkim metodama koje su korišćene;
 - nivoima detekcije koji je primijenjen u nacionalnom programu;
 - preduzetim mjerama u skladu sa zakonom;
 - slučajevima prekoračenja maksimalnog nivoa rezidua sa obrazloženjem i pregledom upravljanja rizicima.

Sastavni dio godišnjeg izvještaja su i izvještaji o ispitivanjima uzoraka iz redovnih inspeksijskih kontrola nivoa rezidua pesticida.

Ako uzeti uzorci ne ispunjavaju utvrđene uslove, laboratorija će vratiti uzorak i ponoviće se uzimanje uzoraka na zahtjev laboratorije i o tome obavijestiti Upravu. Uzorci iz organske proizvodnje uzimaju se ukoliko su dostupni.

Tabela 1. Porijeklo, vrsta i broj uzoraka hrane¹ za ispitivanja u 2021. godini

1. R. br.	2. Vrsta hrane	3. Minimalni broj uzoraka	4. Organska proizvodnja	5. UKUPNO
1.E	stono grožđe ¹	11	1	12
2.E	banana ¹	11	1	12
3.E	grejpfrut ¹	11	1	12
4.E	patlidžan ¹	11	1	12
5.E	brokula ¹	11	1	12
6.E	dinja ¹ (pipun)	11	1	12
7.E	gajene pečurke ¹	11	1	12
8.E	paprika ¹	11	1	12
9.E	pšenica u zrnju	11	1	12
10.E	djevičansko maslinovo ulje	11	1	12
11.E	masno tkivo goveda	11	1	12
12.E	kokošja jaja ²	11	1	12
13.E	hrana za djecu na bazi žitarica	11	1	12
UKUPNO		132	12	144

¹analiziraju se neprerađeni proizvodi.

²analiziraju se cijela jaja bez ljuske.

Za sprovođenje Programa monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla odgovorna je Uprava.

Broj uzoraka iz Tabele 1 ovog programa može se povećati prema sredstvima utvrđenim Programom mjera bezbjednost hrane i hrane za životinje za 2021. godinu, na osnovu mogućeg rizika, naročito u slučajevima povećane potrošnje pojedinih vrsta hrane (turistička sezona, specifični dani za trgovinu - pazarni dan, vjerski praznici) u skladu sa datim parametrima, utvrđenih nepravilnosti i drugo.

Uzorke iz Tabele 1 tač. 10.E, 11.E i 11.E uzimaju veterinarski inspektori.

Ostale uzorke iz Tabele 1 uzimaju inspektori za hranu.

Troškovi ispitivanja iz Tabele 1, sa poštanskim troškovima nastalim po osnovu ovog programa padaju na teret Uprave.

Ako stranka prilikom uzimanja uzorka zahtijeva nadoknadu vrijednost uzetog uzorka hrane, isti se može fakturisati na račun Uprave, a faktura je jedino validna za plaćanje ukoliko je prati zapisnik nadežnog inspektora o uzetom uzorku na kojem je navedeno da stranka zahtijeva nadoknadu.

Prilikom uzimanja uzoraka inspektor popunjava obrazac koji je sastavni dio ovog programa koji prati uzorak do laboratorije i koji laboratorija prilaže uz izvještaj o ispitivanju koji se dostavlja Upravi.

Tabela 2. Aktivne supstance za ispitivanje

2,4 - D (samo u i na grejpfrutu, stonom grožđu, patlidžanu i brokuli)
2-Phenylphenol
Abamectin
Acephate
Acetamiprid
Acrinathrin
Aldicarb
Aldrin i dieldrin
Ametoktradin
Azinphos-methyl
Azoxystrobin
Bifenthrin
Biphenyl
Bitertanol
Boscalid
Bromide jon (samo u i na paprici)
Bromopropylate
Bupirimate
Buprofezin

Captan
Carbaryl
Carbendazim i benomyl
Carbofuran
Chlorantraniliprole
Chlorfenapyr
Chlormequat (samo na patlidžanu, stonom grožđu, gajenim pečurkama i pšenici)
Chlorothalonil
Chlorpropham
Chlorpyrifos
Chlorpyrifos-methyl
Clofentezine
Clothianidin
Cyazofamid
Cyflufenamid
Cyfluthrin
Cymoxanil
Cypermethrin
Cyproconazole
Cyprodinil
Cyromazin (samo u i na patlidžanu, paprici, dinja, gajene pečurke)
Deltamethrin
Diazinon
Dichlorvos
Dicloran
Dicofol
Diethofencarb
Difenoconazole
Diflubenzuron
Dimethoate
Dimethomorph
Diniconazole
Diphenylamine
Dithianon (samo u i na stonom grožđu)
Dithiocarbamates (ne u brokoli, karfiolu, maslinovom ulju, vinu i kupus)
Dodin
Emamectin benzoate B1a, expressed as emamectin
Endosulfan
Epoconazole
Ethephon (samo u i na paprici, pšenici i stonom grožđu)
Ethion
Ethirimol
Etofenprox
Etoxazole
Famoxadone
Fenamidone
Fenamiphos
Fenarimol
Fenazaquin
Fenbuconazole
Fenbutatin oxide (samo u i na patlidžanu, grejpfrutu, paprici i stonom grožđu)
Fenhexamid
Fenitrothion
Fenoxycarb
Fenpropathrin
Fenpropidin
Fenpropimorph
Fenpyrazamine
Fenpyroximate
Fenthion
Fenvalerate
Fipronil
Flonicamid
Fluazifop-P-butyl (samo u i na patlidžanu, brokoli, paprici, pšenici)
Flubendiamide
Fludioxonil
Flufenoxuron

Fluopikolid
Fluopyram
Fluquinconazole
Flusilazole
Flutriafol
Fluxapyroxad
Folpet
Formetanate
Fosetyl-Al
Fosthiazate
Glyphosate
Glufosinate ammonium
Haloxyfop uključujući haloxyfop-P (samo u i na brokoli, grejpfrotu, paprici i pšenici)
Hexaconazole
Hexythiazox
Imazalil
Imidacloprid
Indoxacarb
Iprodione
Iprovalicarb
Isocarbophos
Kresoxim-methyl
Lambda-cyhalothrin
Linuron
Lufenuron
Malathion
Mandipropamid
Mepanipyrim
Mepiquat (samo u i na gajenim pečurkama i pšenici)
Metaxyl i metalaksyl-M
Methamidophos
Methidathion
Methiocarb
Methomyl
Methoxyfenozide
Metrafenone
Monocrotophos
Myclobutanil
Omethoate
Oxadixyl
Oxamyl
Oxydemeton-methyl
Paclobutrazole
Parathion methyl
Penconazole
Pencycuron
Pendimethalin
Permethrin
Phosmet
Pirimicarb
Pirimiphos-methyl
Prochloraz
Procymidone
Profenofos
Propamocarb (samo u i na stonom grožđu, dinjama, patlidžanu, brokuli, paprici i pšenici)
Propargite
Propiconazole
Propyzamide
Proquinazid
Prosulfokarb
Protiokonazol (samo u i na paprici i pšenici)
Pymetrozine (samo u i na patlidžanu, dinjama i paprici)
Pyraclostrobin
Pyridaben
Pyridalyl
Pyrimethanil
Pyriproxyfen
Quinoxifen

Spinosad
Spinetoram
Spirodiclofen
Spiromesifen
Spiroxamine
Spirotetramat
Tau-fluvalinate
Tebuconazole
Tebufenozide
Tebufenpyrad
Teflubenzuron
Tefluthrin
Terbutylazine
Tetraconazole
Tetradifon
Thiabendazole
Thiacloprid
Thiamethoxam
Thiophanate-methyl
Tolcloflos-methyl
Triademefon
Triadimenol
Thiodicarb
Triazophos
Trifloxystrobin
Triflumuron
Vinclozolin

Tabela 3. Aktivne supstance za ispitivanje u hrani životinjskog porijekla

Aldrin i Dieldrin
Bifenthrin
Chlordane
Chlorpyrifos
Chlorpyrifos-methyl
Cypermethrin
DDT
Deltamethrin
Diazinon
Endosulfan
Famoxadone
Fenvalerate
Fipronil
Glyphosate
Glufosinate ammonium
Heptachlor
Hexachlorobenzene
Hexachlorocyclohexan (HCH, Alpha-Isomer)
Hexachlorocyclohexan (HCH, Beta-Isomer)
Lindane
Methoxychlor
Parathion
Pendimethalin
Permethrin
Pirimiphos-methyl

Sredstva za sprovođenje ovog programa u iznosu od 349,000.00€ opredijeljena su Budžetom Crne Gore za 2021. godinu, Organizacioni kod 41107 (Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove), Program 16 002 (Poljoprivreda), Potprogram 16 002 005 (Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi), Aktivnost 16 002 005 002 (Monitoring bezbjednosti hrane).

Ovaj program objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

* U ovaj program prenesena je Implementaciona Uredba Komisije (EU) br. 2020/585 od 27. aprila 2020. godine o koordinisanom višegodišnjem programu kontrole Unije za 2021., 2022. i 2023. godinu kako bi se obezbijedila usaglašenost sa maksimalnim nivoima rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla i procijenila izloženost potrošača reziduama pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla (*Commission Implementing Regulation (EU) 2020/585 of 27 April 2020 concerning a coordinated multiannual control programme of the Union for 2021, 2022 and 2023 to ensure compliance with maximum residue levels of pesticides and to assess the consumer exposure to pesticide residues in and on food of plant and animal origin*)

Broj: 05-309/21-4383/1

Podgorica, 26. jula 2021. godine

Ministar,
mr **Aleksandar Stijović**, s.r.

Obrazac za uzorkovanje i dostavljanje informacije o uzorku

Broj protokola inspekcije: <input style="width: 90%;" type="text"/> UPUTSTVO: POPUNJAVAJU SE SVA POLJA VELIKIM ŠTAMPANIM SLOVIMA HEMIJSKOM OLOVKOM;	Datum: <input style="width: 90%;" type="text"/> Monitoring rezidua pesticida: <input style="width: 90%; height: 30px;" type="text"/>
Podaci o uzorkivaču: Fitosanitarna inspekcija ☐ Inspekcija za hranu ☐ Veterinarska inspekcija ☐ Ostalo <input type="text"/> Ime: <input style="width: 200px;" type="text"/> Prezime: <input style="width: 200px;" type="text"/> Opština/Grad: <input style="width: 150px;" type="text"/>	
Podaci o mjestu i vremenu uzorkovanja: Datum dobijanja naloga: <input style="width: 200px;" type="text"/> Tip lokacije/po nalogu: Uvoz: ☐ Veleprodaja: ☐ Skladište: ☐ Maloprodaja: ☐ Mjesto proizvodnje: ☐ Ostalo: ☐ Naziv i sjedište/ime i adresa lica od koga je uzet uzorak (uključujući poštanski broj, u slučaju uvoza naziv graničnog prelaza): <input style="width: 300px;" type="text"/> Podaci o mjestu proizvodnje (GPS koordinate, površina i sl.): <input style="width: 300px;" type="text"/>	
Podaci o uzorku: Naziv hrane (iz Tabele1): <input style="width: 250px;" type="text"/> Puni naziv hrane/proizvoda: <input style="width: 350px; height: 50px;" type="text"/> Priroda proizvoda: Svježe ☐ Zamrznuto ☐ Ostalo ☐ Tip pakovanja: Rinfuza ☐ Pakovanje ☐ Zemlja porijekla: <input style="width: 200px;" type="text"/> Reklamira se/označava kao organsko? Da ☐ Ne ☐ Naziv, sjedište proizvođača ime ili adresa proizvođača ili lica koje je pakovalo hranu (uključujući poštanski broj): <input style="width: 450px;" type="text"/> Broj partije: <input style="width: 100px;" type="text"/> Rok trajanja*: <input style="width: 100px;" type="text"/> Bar kod*: <input style="width: 100px;" type="text"/>	
*samo za uzorke iz maloprodaje Troškove analiza plaća: Uprava ☐ Uvoznik ☐	
Dodatne informacije: Detalji o vlasniku/uvozniku ako nije lice od kojeg je uzet uzorak: <input style="width: 300px;" type="text"/> Druge korisne informacije ili komentari, naljepnice, kodovi na pakovanjima, ref. broj (slanje uzoraka poštom): <input style="width: 300px;" type="text"/>	
Pravni osnov: Zakon o bezbednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), a u vezi sa članom 10 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja i „Službeni list CG”, broj 51/08) Zakon o zaštiti podataka ličnosti („Službeni list CG” broj 79/08, 70/09 i 44/12): Ovaj uzorak je uzet u svrhu kontrolnog ispitivanja sadnog materijala. Druge informacije sa ovog obrasca mogu se uključiti pri objavi rezultata analiza.	
SAMO ZA LABORATORIJE (rezultate analiza dostavljaju se Upravi i odgovarajućoj inspekciji)	
Tip uzorka: Monitoring ☐ Namjenski ☐ Ostalo ☐ Ukupan broj jedinica <input style="width: 100px;" type="text"/> Ukupna masa: <input style="width: 200px;" type="text"/> (npr. paketa, svežnjeva): <input style="width: 100px;" type="text"/>	
Ime i prezime lica koje je primilo uzorak na ispitivanje: <input style="width: 300px;" type="text"/>	
Laboratorija: <input style="width: 200px;" type="text"/> <input style="width: 150px;" type="text"/> <input style="width: 150px;" type="text"/>	
Dostavljeno pakovanje? Da ☐ Ne ☐	
Komentari: <input style="width: 350px; height: 30px;" type="text"/>	